

Natuurtoets Muziekfestival WishOutdoor te Beek & Donk

Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet
en de Ecologische Hoofdstructuur

D.E.H. Wansink
K.D. van Straalen
K.L. Krijgsveld

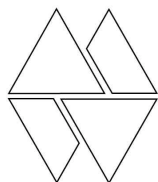

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Natuurtoets Muziekfestival WishOutdoor te Beek & Donk

Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische
Hoofdstructuur

D.E.H. Wansink
K.D. van Straalen
K.L. Krijgsveld

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Laarbeek

13 december 2013
rapport nr. 13-229

Status uitgave: definitief

Rapport nr.: 13-229

Datum uitgave: 13 december 2013

Titel: Natuurtoets Muziekfestival WishOutdoor te Beek & Donk

Subtitel: Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur

Samenstellers: drs. D.E.H. Wansink
K.D. van Straalen
dr. K.L. Krijgsveld

Foto's omslag: Floris Brekelmans (kleine modderkruiper), Erik Korsten (gewone dwergvleermuis), Martin Bonte (huismus), Dirk van Straalen (landschap)

Aantal pagina's inclusief bijlagen: 46

Project nr.: 13-603

Projectleider: drs. D.E.H. Wansink

Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Laarbeek
Koppelstraat 37, 5741 GA Beek en Donk

Referentie opdrachtgever: e-mail van Joan van Wetten d.d. 16 oktober 2013

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
ir. E.J.F. de Boer

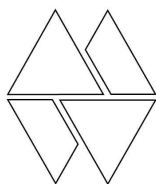
Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Laarbeek

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Laarbeek is voornemens een bestemmingsplanwijziging door te voeren. Dit is nodig om het muziekfestival WishOutdoor mogelijk te maken. De gemeente heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de effecten van het muziekfestival op beschermde soorten en op de EHS in beeld te brengen en aan te geven op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt.

Dit rapport kan worden gebruikt als onderbouwing van een ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet en vormt een 'nee, tenzij'-toets ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Dennis Wansink	projectleiding, rapportage
Dirk van Straalen	veldwerk, rapportage, fotografie.
Karen Krijgsveld	deskundige geluidseffecten op fauna

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak toetsing Flora- en faunawet.....	7
1.3 Aanpak nee, tenzij-toets EHS	8
2 Ingreep en plangebied	9
2.1 De ingreep	9
2.2 Het plangebied.....	10
3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren	13
3.1 Bronnenonderzoek	13
3.2 Methodiek veldonderzoek.....	13
3.3 Resultaten.....	13
4 Effecten op beschermde flora en fauna	19
4.1 Vissen	19
4.2 Amfibieën.....	19
4.3 Grondgebonden zoogdieren	20
4.4 Vleermuizen	21
4.5 Vogels	22
5 Nee, tenzij-toets EHS	29
5.1 Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS	29
5.2 Effecten op de EHS.....	30
6 Conclusies en aanbevelingen	31
6.1 Conclusies	31
6.2 Aanbevelingen	31
7 Literatuur	35
Bijlage 1 Wettelijk kader	37

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Het muziekfestival WishOutdoor vindt sinds 2010 jaarlijks plaats op dezelfde locatie in Beek en Donk. Opdat ook in toekomstige jaren het festival op deze locatie kan worden gehouden, wil de gemeente Laarbeek het bestemmingsplan wijzigen. Op het festivalterrein en de directe omgeving daarvan kunnen beschermde plant- en diersoorten voorkomen. Tevens bevindt zich direct ten zuiden van het festivalterrein het landgoed van kasteel Eykenlust, wat onderdeel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De gemeente Laarbeek heeft Bureau Waardenburg gevraagd uit te zoeken of het muziekfestival effecten op beschermde soorten planten en dieren en op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS kan hebben.

In voorliggend rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek, bepaling van de effecten op beschermde soorten planten en dieren (Ffwet) en beschermde natuurgebieden (EHS) en mogelijkheden voor mitigatie van de effecten.

Het doel van deze natuurtoets is te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de wetten en regels die toezien op de bescherming van de natuur. Als dat het geval is, wordt bepaald onder welke voorwaarden ontheffing (Ffwet) en/of toestemming (EHS) kan worden verkregen.

1.2 Aanpak toetsing Flora- en faunawet

Bij de bestemmingsplanwijziging moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, moet worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie bijlage 1).

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren. Er wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van het muziekfestival?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft het muziekfestival?
- Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex art. 75 Ffwet. De beoordeling van het voorkomen van en effecten op beschermde soorten is opgesteld op basis van het in 2013 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

De toetsing betreft een bepaling en beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, van de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en van de te verwachten effecten van het muziekfestival op beschermde soorten.

1.3 Aanpak nee, tenzij-toets EHS

Het plangebied grenst aan de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Als een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-toets met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden (zie Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)).

Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS is niet toegestaan. Tenzij:

- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang.
- Er geen alternatieven zijn.
- De resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd.

De 'nee, tenzij'-toets in de voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Wat zijn de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS ter plaatse van de ingreep? Hieronder vallen ook de beheertypen (natuurdoeltypen).
- Welke effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS heeft de ingreep?
- Zijn deze effecten als *significant* te kwalificeren?
- Hoe kunnen de effecten worden gemitigeerd of gecompenseerd?

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn of worden omschreven in het Natuurbeheerplan (Provincie Noord-Brabant 2012a). De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde. De natuurdoelen worden (vaak per perceel) gespecificeerd als natuurdoeltype of beheertype.

2 Ingreep en plangebied

2.1 De ingreep

Het festival duurt drie dagen en is standaard gepland in de eerste week van juli (4, 5 en 6 juli). Gerelateerde werkzaamheden (opbouw en afbraak) vinden plaats in de periode van twee weken voor het festival tot twee weken na het festival. Toegang tot het terrein is beperkt tussen 14:00 en 02:00 uur op zaterdag en van 14:00 tot 23:30 uur op zondag. De camping is op alle drie de dagen en nachten toegankelijk. In 2013 kwamen 35.000 mensen naar het festival.

Op het festivalterrein bevinden zich vijf podia waar muziek wordt gemaakt. In het zuiden van het terrein bevinden zich twee grote openluchtpodia (A in figuur 2.1), de andere podia staan in tenten (B in figuur 2.1). Behalve muziek worden 's nachts ook lasershows gegeven en wordt vuurwerk afgestoken. Het geluidsniveau bij de podia ligt tussen de 95 en 105 dB(A) en tussen de 111 en 120 dB(C). Langs de Lekerstraat, op circa 350 m van de podia, ligt het geluidsniveau op 62 tot 67 dB(A) en 88 tot 92 dB(C). Op een afstand van 1 km is het geluid nog nauwelijks hoorbaar (metingen in 2013, bron: gemeente Laarbeek).

Op zondagavond sluit het festival af met een eindshow van 15 minuten. Tijdens deze show wordt gedurende ongeveer 5 minuten klein vuurwerk en gedurende 5 minuten luchtvuurwerk (groter vuurwerk) afgestoken. De andere 5 minuten is er alleen geluid en licht.

Naast de muziekpodia omvat het festivalterrein diverse voorzieningen voor het kopen en nuttigen van consumpties, diverse attracties, waaronder een reuzenrad, een camping, een fietsenstalling, parkeerplaatsen voor artiesten en personeel en diverse voorzieningen voor calamiteiten (figuur 2.1). Het terrein is geheel omgeven door een hekwerk. Toegang is alleen mogelijk vanaf de Lekerstraat. Voor noodsituaties is aan de zuidzijde van het terrein een nooduitgang en –pad naar de Hanoversedreef voorzien. In het oosten, net buiten het terrein, wordt met rijplaten een verzamelplaats voor noodgevallen ingericht.

Midden over het festivalterrein loopt over een lengte van circa 160 m van oost naar west een sloot. Deze sloot wordt met draglineschotten overdekt. Deze schotten worden geplaatst bij de start van de opbouwperiode en worden weggehaald na einde afbouw. De sloten die niet binnen het afgebakende Wishterrein zijn gesitueerd worden open gelaten of er worden duikers aangebracht. Doorstroming van water/afwatering is in alle gevallen gegarandeerd.

Ten noorden van de Lekerstraat wordt een containeropslagplaats aan de Trentstraat als parkeerplaats ingericht. Verder naar het oosten wordt op een akker tussen de Broekweg en de Peeleindseweg eveneens een parkeerplaats ingericht (figuur 2.1).

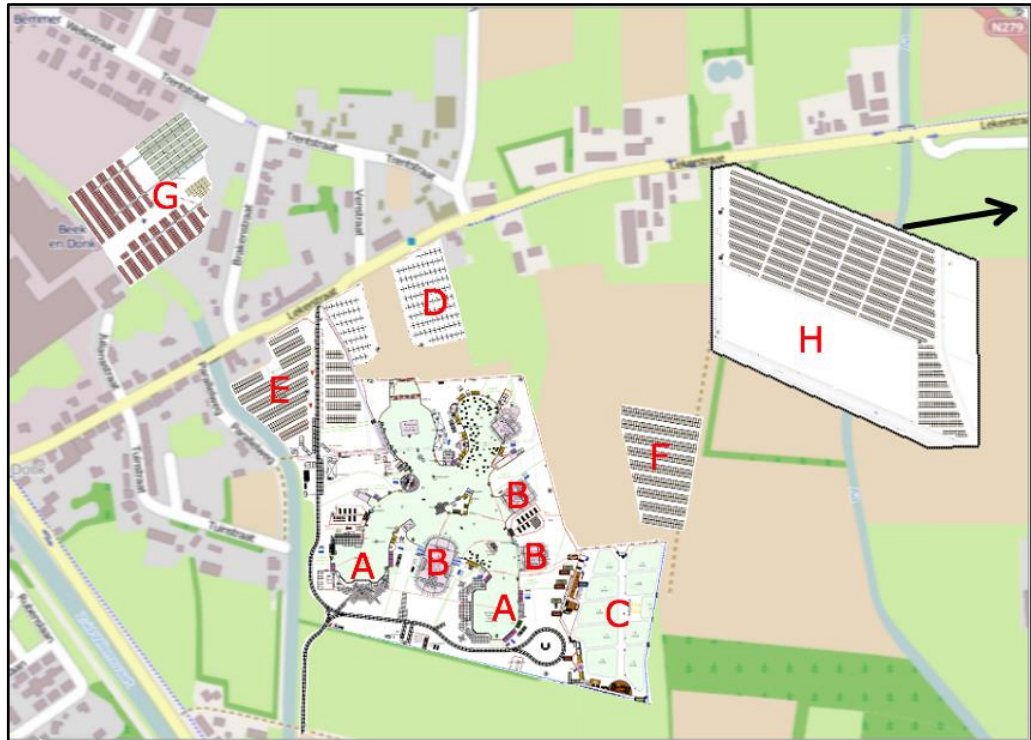
Voor bepaalde activiteiten, zoals ingrepen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting of openbare veiligheid, gelden voor bepaalde beschermde soorten planten en dieren vrijstellingen voor het overtreden van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (zie bijlage 1). Voor muziekfestivals gelden geen vrijstellingen.

2.2. Het plangebied

De locatie van het festivalterrein (figuur 2.1) bestaat uit akkers en grasland gelegen tussen het Aa-kanaal (west), de Lekerstraat (noord) en het landgoed van kasteel Eykenlust (zuid).

Ten noorden en westen van het festivalterrein bevindt zich de bebouwde kom van Beek & Donk. Ten oosten van het festivalterrein bevindt zich open landbouwgebied, met een enkele houtsingel. De zuidgrens van het festivalterrein (waar de twee podia komen) ligt tegen een houtsingel, welke ook de grens van de EHS vormt. Ook de zuidoosthoek van het festivalterrein (waar de camping komt) ligt tegen de EHS aan.

De locatie van de parkeerplaats ten noorden van het festivalterrein (aan de Trentstraat) is op dit moment een opslagplaats van containers. De locatie van de parkeerplaats in het oosten is een akker met langs de west- en zuidzijde een laan.

Figuur 2.1 Planlocatie. Centraal in de figuur het festivalterrein met in het zuiden de twee openluchtpodia (A) en drie podia in tenten (B). In de zuidoosthoek de camping (C). Tussen de Lekerstraat en het festivalterrein liggen een fietsenstalling (D) en een parkeerplaats (E) voor artiesten en personeel. Tussen het festivalterrein, een houtsingel en de camping komt een verzamelplaats voor noodgevallen (F). Ten noorden van de Lekerstraat, aan de Trentweg, komt een parkeerplaats (G). De ligging van de oostelijk gelegen parkeerplaats (inzet H) valt buiten de figuur (ondergrond: OpenStreetMap).

3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren

3.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), www.vlindernet.nl, www.libellennet.nl, www.zoogdieratlas.nl, www.waarneming.nl, www.telmee.nl. Alleen waarnemingen van de afgelopen vijf jaar zijn gebruikt om een beeld te krijgen van de soorten die in het plangebied te verwachten zijn.

De lijst van beschermde soorten en de verspreiding daarvan is door ons aangevuld op grond van recente onderzoeksrapporten en kennis aanwezig bij de uitvoerders van het onderzoek. Een volledige lijst van bronnen is te vinden in de literatuurlijst achteraan in dit rapport.

3.2 Methodiek veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek op 17 oktober 2013 is gelet op de potenties van het plangebied voor verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen. Hierbij is gelet op de aanwezigheid van holtes en opgaande lijnvormige structuren die richting het festivalterrein lopen.

Om vast te stellen of het gebied een functie heeft als leefgebied voor vogels (met een jaarrond beschermde nestplaats) is gelet op de aanwezigheid van holtes, horsten en potenties voor broedvogels in de nabijheid van het festivalterrein.

3.3 Resultaten

3.3.1 Planten

Uit de directe omgeving is het voorkomen van beschermde planten niet bekend (NDFF en waarneming.nl). Tijdens het veldwerk zijn enkele exemplaren van de brede wespenorchis (Tabel 1-soort) aangetroffen op het nabijgelegen landgoed Eykenlust. Het festivalterrein zelf bestaat uit intensief beheerde agrarische percelen. De oevers van het Aa-kanaal zijn begroeid met ruigtekruiden als riet en grote brandnetel. Dit zijn ongeschikte biotopen voor strikt(er) beschermde plantensoorten. Het voorkomen van deze soorten kan op grond van verspreidingsgegevens en biotoopkenmerken worden uitgesloten.

3.3.2 Ongewervelde dieren

Uit de directe omgeving is het voorkomen van beschermde ongewervelde dieren niet bekend (NDFF en waarneming.nl). De ingreeplocaties bestaan uit intensief beheerde agrarische terreinen en bebouwde omgeving. Het vormt voor beschermde ongewervelden geen geschikt leefgebied. Hun voorkomen kan worden uitgesloten.

3.3.3 Vissen

Uit de omgeving van het plangebied zijn bittervoorn, kleine en grote modderkruiper bekend (www.ravon.nl). Kleine modderkruiper zou in de sloten in en rond de ingreeplocaties kunnen voorkomen. Voor bittervoorn en grote modderkruiper voldoen de wateren niet aan hun habitateisen. Daarvoor zijn de sloten te kaal. Beide soorten prefereren vegetatierijke wateren.

3.3.4 Amfibieën

In de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van de Alpenwatersalamander (Tabel 2-soort) bekend. Daarnaast komen algemene, maar wel beschermde soorten als bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander voor (alle Tabel 1-soorten).

De Alpenwatersalamander is weinig kieskeurig wat betreft zijn voortplantingsbiotoop. De soort is in het voorjaar in allerlei niet snel stromende en visarme wateren aan te treffen. De afwateringssloten op of nabij het festivalterrein zijn ongeschikt als voortplantingswater. Deze worden te intensief beheerd of liggen in intensief beheerde graslandpercelen. Op het landgoed Eykenlust zijn wel enkele geschikte voortplantingswateren aangetroffen. De soort overwintert op het land of in het water. Op het land kruipt de soort onder dode boomstammen of in holletjes in de grond. Op het festivalterrein bevindt zich geen geschikt overwinteringsbiotoop.

Bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander komen in uiteenlopende biotopen voor en zijn niet kieskeurig wat betreft voortplantingswateren. Alle soorten kunnen in en rondom watergangen en greppels bij het festivalterrein worden aangetroffen. Binnen de grenzen van de ingreeplocaties bevinden zich echter geen watergangen die als leefgebied kunnen worden gebruikt. Alleen in de wateren rondom het festivalterrein en de parkeerplaats in het oosten (gebied H in figuur 2.1) zijn deze soorten te verwachten.

Het afzetten van eieren vindt voornamelijk plaats in de maanden maart tot eind juni. Voor bruine kikker en gewone pad ligt de piek van de eileg tussen maart en half april. Voor bastaardkikker ligt deze rond half mei. Voor de kleine watersalamander ligt de piek in de maand april. In deze voortplantingsperiode is de activiteit van de amfibieën het hoogst. Vanaf eind juni kunnen op de oevers van voortplantingswateren (massaal) larven en juvenielen worden aangetroffen.

3.3.5 Reptielen

Het voorkomen van reptielen is uit de omgeving niet bekend (NDFF en www.ravon.nl). Het voorkomen in het plangebied kan op grond van verspreidingsgegevens en biotoopkenmerken worden uitgesloten.

3.3.6 Grondgebonden zoogdieren

Uit de omgeving is het voorkomen van de das bekend (Tabel 3-soort), recente waarnemingen van dassen ontbreken echter (NDFF, www.waarneming.nl). Bekende dassenburchten bevinden zich op ruime afstand van het festivalterrein. Daarnaast komen volgens de NDFF algemeen voorkomende, maar wel beschermde Tabel 1-soorten voor, zoals bunzing, egel, haas, konijn, mol, ree, vos, veldmuis en bosmuis.

Tijdens het veldbezoek aan het festivalterrein is langs de randen van het terrein gezocht naar sporen van dassen. Deze zijn niet aangetroffen. Dassens gebruiken vaak dezelfde paden vanaf hun burcht naar het foerageerterrein. Dit zijn vaak opvallende uitgesleten paden dwars door hun leefgebied. Het voorkomen van dassen kan op grond van het veldbezoek en verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

Het festivalterrein en de parkeerplaats in het oosten (gebied H in figuur 2.1) vormen naar inschatting leefgebied voor haas, mol en mogelijk veldmuis. Deze locaties vormen mogelijk ook onderdeel van het leefgebied van ree, vos, bunzing, konijn, egel en bosmuis. Deze soorten komen algemeen voor in agrarische gebieden en/of half open landschap.

De locatie voor de parkeerplaats aan de Trentstraat (gebied G in figuur 2.1) is zo goed als ongeschikt voor grondgebonden zoogdieren. Mogelijk loopt een egel hier 's nachts wel eens langs, maar het heeft geen functie als vaste rust- of verblijfplaats.

3.3.7 Vleermuizen

Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen van gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis bekend (NDFF). Tijdens het veldbezoek kon alleen de geschiktheid van het plangebied voor vleermuizen worden onderzocht. Het was te laat in het jaar om een onderzoek naar het habitatgebruik conform het vleermuisprotocol uit te voeren. Dit onderzoek dient gespreid over het zomerhalfjaar plaats te vinden. Wel kan met enige zekerheid worden aangenomen dat ruige dwergvleermuizen begin juli geen (kraam)verblijfplaatsen in het plangebied hebben. De dieren verblijven dan namelijk in het buitenland.

Op het festivalterrein zelf zijn geen potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen in bomen of gebouwen aangetroffen. Rondom het festivalterrein zijn wel geschikte verblijfplaatsen aanwezig voor gebouwbewonende vleermuizen (laatvlieger en gewone dwergvleermuis) in de boerderijen aan de Lekerstraat. Deze boerderijen

staan op enkele tientallen meters van het festivalterrein. Andere verblijfplaatsen zullen aanwezig zijn in de bebouwde kom van Beek en Donk op ongeveer 300 meter en het kasteel Eykenlust op 650 meter afstand.

Potentiële verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen (gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis) zijn aanwezig op het landgoed Eykenlust. Met name de oude eiken, beuken en populieren hebben potentie voor verblijfplaatsen. De verblijfplaatsen van rosse vleermuizen en gewone grootoorvleermuizen bevinden zich in holtes in oude beuken en eiken. Dit type bomen is alleen te vinden op het landgoed. Potentieel geschikte bomen met holtes zijn aangetroffen op ongeveer 650 meter van het centrale deel van het festivalterrein.

Ruige dwergvleermuizen zijn minder kieskeurig in hun verblijfplaatskeuze. Met name in de migratieperiode (augustus tot oktober) baltsen mannelijke dieren ook vanachter loszittende stukken schors, spleten en holtes in allerlei type bomen. Potentieel geschikte bomen zijn aangetroffen op 350 meter van het festivalterrein, op het landgoed van kasteel Eykenlust. Omdat h

Het festivalterrein bestaat hoofdzakelijk uit open agrarisch terrein. Dit vormt geen aantrekkelijk foerageergebied voor vleermuizen. Vleermuizen foerageren met name boven landschapstypes met veel variatie en structuur. Afwisselend landschap met opgaande lijnvormige structuren (bomen), water en ruigte of (semi-)natuurlijke graslanden. Geschikte foerageergebieden bevinden zich nabij de Tuinstraat, nabij de Aa, ten westen van het festivalterrein en op het landgoed. Deze liggen respectievelijk op 300 en 600 meter van het festivalterrein.

Opgaande lijnvormige structuren vormen in potentie mogelijkheden voor vleermuizen om ter oriëntatie langs te vliegen. In sommige gevallen vormen deze structuren vaste vliegroutes tussen de verblijfplaatsen en foerageergronden. Rondom en grenzend aan het festivalterrein zijn veel van deze lijnvormige structuren aanwezig in de vorm van laanbeplanting of lijnvormige bebouwing (bebouwde kom, Beek en Donk). Met name rondom het landgoed zijn veel bomenlanen aanwezig. Ook vanwege de hoge potentie voor verblijfplaatsen van onder andere rosse vleermuizen is de kans op de aanwezigheid van vaste vliegroutes op het landgoed het grootst.

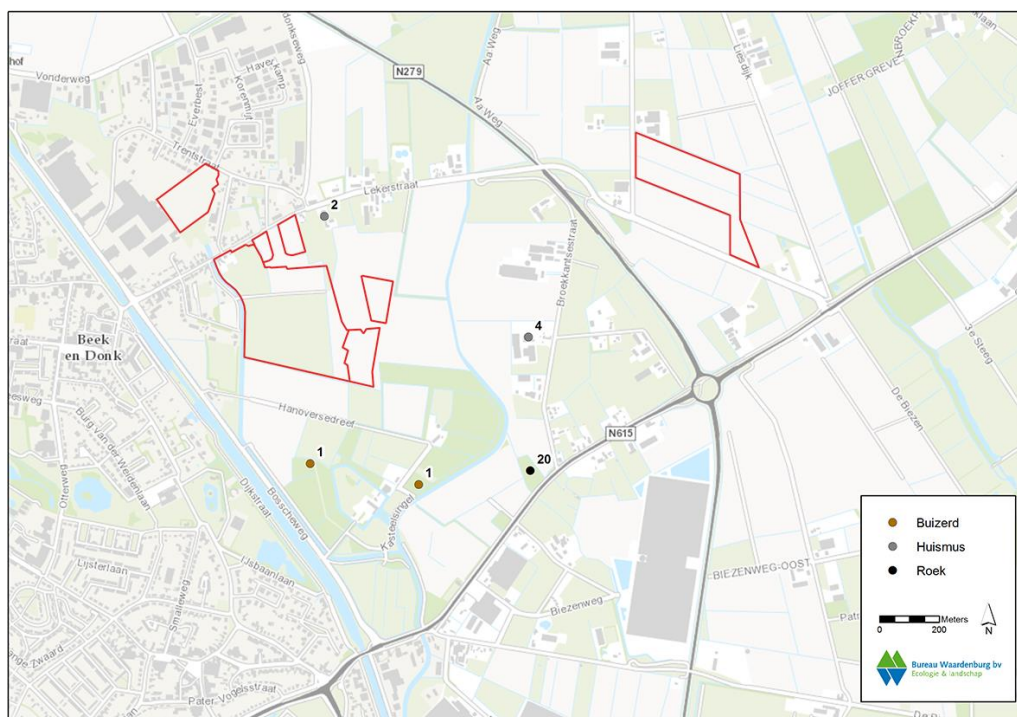
3.3.8 Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Op het festivalterrein zelf zijn geen vogels met een jaarrond beschermde nestplaats¹ aangetroffen. Rondom het festivalterrein zijn nesten van buizerd, roek en huismus aangetroffen (figuur 3.1). Daarnaast is het voorkomen van boomvalk, sperwer en gierzwaluw bekend (NDFF). In 2010 is ten zuiden van het landgoed een broedgeval van grote gele kwikstaart vastgesteld langs de Aa.

¹ Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

De nesten van buizerd zijn gelegen op het landgoed, op respectievelijk ongeveer 350 en 500 meter van het festivalterrein. De roekenkolonie ligt langs de N615 op zo'n 850 meter van het festivalterrein. De territoria van huismus liggen respectievelijk op enkele tientallen meters en 100 meter van het festivalterrein. Deze soorten zullen het festivalterrein gebruiken als foerageergebied, maar het terrein vormt slechts een beperkt deel van hun totale foeragegebied..

Figuur 3.1 Waarnemingen van vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. De getallen bij de stippen geven het aantal nesten. Rood = plangebied.

Overige broedvogels

Naast vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen kunnen ook soorten voorkomen zonder jaarrond beschermde nestplaatsen. Volgens de Nationale Databank Flora en fauna (NDFF) kwamen inde afgelopen vijf jaar 53 soorten broedvogels in en nabij het plangebied (tot op een afstand van 600 m) voor (tabel 3.1). Omdat het veldbezoek buiten het broedseizoen plaatsvond (oktober) kon niet worden nagegaan waar deze soorten hun broedplaats/territorium hadden ten opzichte van het plangebied . Het leefgebied van het merendeel van de waargenomen soorten bestaat uit bos, zodat het zeer waarschijnlijk is dat hun nestplaatsen zich op het landgoed van kasteel Eykenlust zullen bevinden (zie ook tabel 4.7).

Tabel 3.1 Broedvogels in en rondom (tot 600 m) het festivalterrein in de afgelopen vijf jaar (gegevens van NDFF).

appelvink	huiswaluw	spotvogel
bonte vliegenvanger	ijsvogel	spreeuw
boomklever	kauw	staartmees
boomkruiper	kievit	tijftjaf
boompieper	kleine bonte specht	torenvalk
bosrietzanger	kleine karekiet	tuinfluiter
bosuil	knobbelzwaan	Turkse tortel
ekster	koekoek	vink
fazant	koolmees	waterhoen
fitis	meerkoet	wielewaal
gaai	merel	wilde eend
gekraagde roodstaart	Nijlgans	winterkoning
goudhaan	pimpelmees	witte kwikstaart
grasmus	putter	zanglijster
groene specht	ringmus	zwarte kraai
groenling	roodborst	zwarte roodstaart
grote bonte specht	roodborsttapuit	zwartkop
heggenmus	scholekster	

4 Effecten op beschermde flora en fauna

In dit hoofdstuk worden alleen de soort(groep)en behandeld die in het plangebied (kunnen) voorkomen.

4.1 Vissen

Voor het Muziekfestival wordt een sloot over een lengte van circa 160 m met schotten afgedekt (niet gedempt). In deze sloot kunnen kleine modderkruipers zitten. De schotten tasten het leefgebied van de kleine modderkruipers niet aan. Dieren in deze sloot en sloten direct naast het festivalterrein worden mogelijk verstoord door geluidstrillingen in het water. De sloten staan echter in verbinding met aangrenzende sloten, zodat dieren eventueel naar andere, rustiger plekken kunnen uitwijken. Na het festival kunnen ze weer naar de sloot terugkeren. De functie van hun leefgebied wordt niet aangetast. De trillingen veroorzaken geen schade of wezenlijke verstoring van de dieren. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Sloten buiten het festivalterrein zijn vanwege de aanwezigheid van een hek voor het publiek van het festival onbereikbaar, zodat hier geen effecten op beschermde vissoorten worden verwacht.

Tabel 4.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten vissen.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Kleine modderkruiper	mogelijk	tijdelijke verstoring	geen

4.2 Amfibieën

Op het festivalterrein kunnen soorten als bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander voorkomen. Tijdens de inrichting van het festivalterrein (tweede helft juni) kunnen in de sloten binnen en aangrenzend aan het festivalterrein en rondom de oostelijke parkeerplaats eieren van deze soorten zitten. Volwassen dieren zitten mogelijk in de oever. Tijdens de inrichting van de terreinen is de kans groot dat volwassen dieren die op de oevers zitten worden verstoord. Deze kunnen echter hun toevlucht zoeken in het water van de sloten en naar rustiger plekken uitwijken. Het overdekken van de sloot binnen het festivalterrein leidt niet tot aantasting van het leefgebied van amfibieën, want ze kunnen na het festival terugkeren. De ontwikkeling van de eieren kan ook doorgaan. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Tijdens het festival zelf (1^e week juli) is de eifase van de genoemde soorten voorbij en kruipen de jonge gemetamorfoseerde amfibieën het land op. Doordat de sloot binnen het festivalterrein met schotten is overdekt, is het voor de jonge dieren moeilijk om het festivalterrein op te kruipen, waar ze door het publiek zouden worden verstoord. Het ligt meer voor de hand dat de dieren via de sloot naar rustiger plekken uitwijken en daar aan land gaan. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Sloten buiten het festivalterrein zijn vanwege de aanwezigheid van een hek voor het publiek van het festival onbereikbaar, zodat hier geen effecten op beschermde amfibieën worden verwacht.

Tabel 4.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Alpenwatersalamander	nee	geen	geen
Kleine watersalamander	mogelijk	tijdelijke verstoring	geen
Bastaardkikker	mogelijk	tijdelijke verstoring	geen
Bruine kikker	mogelijk	tijdelijke verstoring	geen
Gewone pad	mogelijk	tijdelijke verstoring	geen

4.3 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied zijn binnen de ingreeplocaties alleen vaste rust- en verblijfplaatsen van haas, mol en mogelijk veldmuis aanwezig. Gedurende het festival en de voorbereidingen ervan zijn het festivalterrein en de akker op locatie H (figuur 2.1) voor deze soorten ongeschikt. De periode van het festival valt echter binnen het maai-seizoen van agrariërs. Rust- en verblijfplaatsen van haas, veldmuis en mol worden dus elk jaar al verstoord/vernietigd. Het festival levert slechts tijdelijke hinder zonder wezenlijke invloed binnen hun leefgebieden op. De functionaliteit van de verblijfplaatsen en het leefgebied blijft behouden. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden en de gunstige staat van instandhouding is niet in het geding.

De overige mogelijk aanwezige soorten grondgebonden zoogdieren hebben hun vaste rust- en verblijfplaatsen buiten de ingreeplocaties. Het festivalterrein vormt slechts een onderdeel van hun leefgebied (foerageer- of doortrekgebied). De dieren ondervinden mogelijk enige hinder van de drukte en het geluid, maar de functionaliteit van het leefgebied komt als gevolg van de ingrepen niet in het geding. In de directe omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig en de dieren kunnen na het festival de terreinen weer gebruiken. Door het plaatsen van hekken rondom het festivalterrein wordt voorkomen dat festivalgangers de alternatieve foerageergebieden kunnen betreden. De hekken zorgen er ook voor dat grotere zoogdiersoorten (vos, ree) niet per ongeluk op het festivalterrein komen. Er worden derhalve geen verbodsbepalingen overtreden en de gunstige staat van instandhouding is niet in het geding.

Tabel 4.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Vos	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Ree	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Bunzing	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Haas	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Konijn	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Mol	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Egel	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Veldmuis	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen
Bosmuis	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring	geen

4.4 Vleermuizen

Ten behoeve van het evenement worden geen bomen gekapt of bebouwing gesloopt. Er is dan ook geen sprake van directe aantasting van verblijfplaatsen. Daarnaast bevinden zich binnen de grenzen van de ingreeplocatie geen vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen die hinder van het festival kunnen ondervinden.

Vleermuizen in de gebouwen (gewone dwergvleermuizen en laatvliegers) ten noorden van het festivalterrein zullen zeker wat merken van de drukte en het geluid. Vleermuizen alhier zijn gewend aan menselijke activiteit en laten zich niet zo snel verstoren. Het geluidsniveau ligt hier tussen de 60 en 70 dB(A). Het is niet goed bekend wat voor effect dergelijk geluid heeft op rustende en foeragerende vleermuizen. Omdat er enige afstand ligt tussen de vleermuizen en het festival, en omdat de verstoring van tijdelijke aard is, schatten we in dat de dieren weliswaar enige hinder zullen ondervinden, maar niet zullen verdwijnen of anderszins wezenlijk verstoord zullen worden.

Eventuele verblijfplaatsen van boombewonende rosse vleermuizen op het landgoed liggen ver van het festivalterrein verwijderd, waardoor het geluidsniveau al sterk is gereduceerd. Het geluidsniveau op plekken met potentiële verblijfplaatsen ligt op maximaal 60 à 65 dB(A) en 80 à 85 dB(C) (metingen 2013, gemeente Laarbeek). Omdat het verblijfplaatsen in het bos betreft, zal het werkelijke geluidsniveau lager zijn door de dempende werking van de bomen. De hoogste gevoeligheid van vleermuisoren ligt bij de hoge tonen. Hoge tonen dragen niet zo ver als lage tonen, waar de dB(C)-waarden betrekking op hebben. De hoge geluidswaarden van de dB(C)-metingen zijn dus voor vleermuizen minder van belang.

De mogelijkheid bestaat dat vleermuizen die op het landgoed Eykenlust verblijven de laan direct ten zuiden van en aangrenzend aan het festivalterrein als trekroute naar foerageergebieden gebruiken. Mogelijk mijden zij deze route in de nachten van 5 op 6 juli en van 6 op 7 juli. Er zijn echter voldoende alternatieve lijnvormige structuren die de vleermuizen als vliegroutes tussen verblijf- en foerageerplek kunnen gebruiken.

Vleermuizen kunnen enkele kilometers afleggen tussen hun verblijf- en foerageerplaats. De verstoring duurt ook maar twee nachten en is dus van tijdelijke aard. De functionaliteit van de vliegroutes blijft behouden. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden en de gunstige staat van instandhouding van de vleermuissoorten is niet in het geding.

Tabel 4.4 Te verwachten effecten op beschermde soorten vleermuizen.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Gewone dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	geen
Ruige dwergvleermuis	niet in planperiode	geen	geen
Rosse vleermuis	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring vliegroute	geen
Laatvlieger	waarschijnlijk	geen	geen
Gewone grootoorvleermuis	waarschijnlijk	tijdelijke verstoring vliegroute	geen

4.5 Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Geen van de nestplaatsen wordt door het festival direct aangetast, *i.e.* verwijderd door kap van bomen of slopen van gebouwen. Voornoemde vogels zullen deels op het festivalterrein foerageren, wat ten tijde van het festival zelf ontoegankelijk zal zijn. Er is evenwel voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig en er zal dus geen sprake zijn van verlies van foerageerhabitat.

De nesten van roek en buizerd liggen ver van het plangebied verwijderd (figuur 3.1). Zij zullen geen hinder ondervinden van de drukte, maar mogelijk wel in geringe mate van het geluid op de avonden van 5 en 6 juli. De maximaal gemeten geluidsbelasting ter hoogte van deze nesten ligt tussen de 58 en 70 dB(A) (tabel 4.5). Dezelfde ordegrootte geluidsbelasting is vastgesteld voor de nesten van de huismus. Bij deze geluidsbelasting kan verstoring van broedvogels optreden (Krijgsveld *et al.* 2008). Dit is echter tot dusver alleen waargenomen bij verstoring van langere duur. Tijdens het muziekfestival Amsterdam Open Air is geen wezenlijke verstoring van nesten vastgesteld bij broedende vogels op nesten, onder een geluidsbelasting van 60 tot 95 dB(A). De onderzochte vogels verlieten de nesten niet, en bleven de jongen voeren. Het betrof hier zowel grotere soorten watervogels (fuut, meerkoet, blauwe reiger) als roofvogels (ransuil) als kleinere zangvogels (merel). Het betrof broedgevallen die fysiek gescheiden waren van de grote publieksstromen, maar waar wel een hoge geluidsbelasting aanwezig was (Krijgsveld *et al.* 2012). Om deze reden achten we de kans minimaal dat bovengenoemde vogels in verderaf gelegen nesten wezenlijk verstoord zullen worden door de geluidsverstoring van het festival.

De tweede locatie met nesten van de huismus ligt dichtbij de ingang van het festivalterrein aan de Lekerstraat. Deze nesten zullen, behalve het geluid, ook hinder ondervinden van de drukte (menselijke bewegingen) en de lichtshows (lasers, vuurwerk). Het betreft vogels die gewend zijn aan de nabijheid van mensen en de daarmee gepaard gaande bedrijvigheid. De drukte nabij de nestplaats zal vooral optreden tijdens de start en het eind van het festival als grote groepen mensen aankomen, respectievelijk vertrekken. Drukke op het festivalterrein zal minder verstorend zijn, omdat de grens van het terrein op circa 200 m afstand van de nestplaats ligt. Door de aanwezigheid van tenen wordt de drukte ook grotendeels aan het zicht van de huismussen onttrokken. Daar komt nog bij dat het festivalterrein in de ochtend (tot 14:00 uur) gesloten is, waardoor de verstoring niet continu is en de mussen zelfs ongestoord op het festivalterrein kunnen foerageren (op voedselresten van de festivalgangers). Verstoring van de huismussen zal daardoor niet leiden tot verlies van nesten.

Over de effecten van vuurwerk op broedende vogels is weinig tot niets bekend; zeker waar het vuurwerk in de zomermaanden betreft. Bekend is dat vuurwerk tot schrikreacties kan leiden (tijdelijk wegvliegen) en tot een achteruitgang in foerageertijd (Krijgsveld *et al.* 2008). Vogels in de omgeving van het festival zullen derhalve wel hinder ondervinden van het vuurwerk. Omdat het in het donker wordt afgestoken, zullen de in het gebied aanwezige vogels evenwel weinig geneigd zijn om weg te vliegen van nest. De buizerd op 350 m afstand van het festivalterrein zal, vanuit zijn nest hoog in de bomen, wellicht de meeste hinder ondervinden van het vuurwerk, maar de afstand tussen nest en vuurwerk is zo groot dat dit op basis van expert judgement niet zal leiden tot het verlaten van het nest. De tijdelijke aard van het vuurwerk (ca. 15 minuten) zal er aan bijdragen dat de vogels bij het aanbreken van de ochtend van eventueel opgelopen stress hersteld zijn en hun normale gedragsroutine zullen aanvangen.

Conclusie: Hoewel zeker enige verstoring zal optreden, zal ten aanzien van vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen geen wezenlijke verstoring plaatsvinden, en zullen geen verbodsbepalingen worden overtreden.

Tabel 4.5 Geluidsniveau tijdens het festival op broedplaatsen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (metingen 2013, gemeente Laarbeek).

Soort	dB(A)	dB(C)
Huisbus (Lekerstraat)	68 - 70	93 - 95
Huisbus (Broekkantstraat)	49 - 53	70 - 79
Roek	circa 58	circa 80
Buizerd (Starreboslaan)	60 - 62	74 - 79
Buizerd (Aa-kanaal)	circa 70	circa 90

Tabel 4.6 Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels met jaarrond beschermde nesten.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Huismus	zeker	tijdelijke toename geluidsoverlast en menselijke activiteit	geen
Roek	zeker	geen	geen
Buizerd	zeker	tijdelijke toename geluidsoverlast	geen

Overige vogelsoorten

Voor alle vogelsoorten die de afgelopen vijf jaar in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen (§ 3.2.8) geldt dat de aanvang van de werkzaamheden (opbouw van het festivalterrein halverwege juni) midden in hun broedseizoen valt. De dieren hebben dan eieren of jongen. Ook tijdens de drie dagen van het festival zitten nog veel soorten op hun nest met eieren of jongen, maar er zijn dan ook al soorten met vliegvlugge jongen die niet meer aan een vaste nestplaats zijn gebonden (tabel 4.7). Een aantal soorten is op dat moment al aan een tweede broedsel begonnen.

Tabel 4.7 geeft een overzicht van de kans dat de soorten op of vlakbij het plangebied broeden en dus effecten van het festival kunnen ondervinden. Op basis van hun habitat- en nestplaatseisen kunnen effecten op een aantal soorten worden uitgesloten; bijvoorbeeld appelvink en goudhaan. Enkele soorten kunnen op het festivalterrein of de parkeerplaatsen een nestplaats hebben; bijvoorbeeld wilde eend, kievit, knobbelzwaan, meerkoet, waterhoen, en kleine karekiet. Van het merendeel van de soorten zullen de nestplaatsen zich buiten het plangebied bevinden, maar dit kan wel direct daarnaast zijn, zoals in sloten, het Aa-kanaal, bomenlanen en gebouwen.

Tabel 4.7 Vogelsoorten die de afgelopen vijf jaar in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen als (mogelijke) broedvogel (gegevens NDFF) en de kans dat ze tijdens het festival in of nabij het festivalterrein broeden. "jongen" = vliegvlugge jongen.

Soort	Broedhabitat, nestlocatie	Overlap in tijd	Kans op broedgeval in/nabij plangebied
appelvink	Tussen kruiden of laag in struik of jonge naaldboom	Ja	Nee
bonte vliegenvanger	In nestkast of boomholte	Ja	Ja; nabij
boomklever	In boomholten	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
boomkruiper	In boomholten	Ja	Ja; nabij
boompieper	Op de grond, vaak deels onder pol vegetatie	Ja	Nee
bosrietzanger	Op 30-60 cm hoogte in kruiden, soms struiken	Ja	Ja; nabij
bosuil	In boomholten	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
ekster	In hogere bomen	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
fazant	Op de grond in ruigtes en greppels in agrarisch gebied	Ja	Ja, op festivalterrein
fitis	Op de grond in bosranden	Ja	Ja; nabij
gaai	Takkennesten in bomen	Ja	Ja; nabij
gekraagde roodstaart	Vooraf in boomholten	Ja	Ja; nabij
goudhaan	Onder afhangende tak van naaldboom	Ja	Nee
grasmus	Laag boven de grond in struik of kruiden, ook op de grond	Ja	Ja; nabij
groene specht	Zelfgehakte holte, vrijwel altijd in loofboom	Ja	Ja; nabij
groenling	In struweel	Ja	Ja; nabij
grote bonte specht	Zelfgehakte holte, vaak in dode bomen	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
heggemus	Op 0,5 en 3 m hoogte in dichte boom of struik	Ja	Ja; nabij
huiszwaluw	Onder dakgoten, overkappingen tegen huizen, ook onder bruggen	Ja	Ja; nabij
ijsvogel	Holte in steile oever, wortelkluit van omgevallen boom,	Ja	Nee
kauw	In holten in gebouwen en bomen	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
kievit	Op de grond in agrarisch gebied	Ja	Ja, op festival- en parkeerterrein oost
kleine bonte specht	Zelfgehakte holte, meest in dood hout, in loofbos	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
kleine karekiet	Tussen rietstengels tot 1 m boven water	Ja	Ja, op festivalterrein (sloot)
vervolg z.o.z.			

knobbelzwaan	Op de grond, soms in oevervegetatie op water.	Ja	Ja, op festivalterrein (sloot)
koekoek	In nesten van andere soorten (zangvogels)	Ja	Ja; nabij
koolmees	In boomholten en nestkasten	Ja	Ja; nabij
meerkoot	Tussen riet of lisdodde, ook open en bloot in kort gras	Ja	Ja, op festivalterrein (sloot)
merel	Nesten in struweel	Ja	Ja; nabij
nijlgans	In bomen en op de grond	Ja (juli: jongen)	Ja, op festivalterrein (sloot)
pimpelmees	In boomholten en nestkasten	Ja	Ja; nabij
putter	In boom, soms in struik	Ja	Ja; nabij
ringmus	In boomholten en nestkasten	Ja	Ja; nabij
roodborst	In struweel en bosrand	Ja	Ja; nabij
roodborsttapuit	Op de grond in kruidenvegetatie	Ja	Ja, nabij
scholekster	Op de grond in agrarisch gebied	Ja	Ja, op festival- en parkeerterrein oost
spotvogel	In struweel en bomen	Ja	Ja; nabij
spreeuw	Holtes in bomen en gebouwen	Ja	Ja; nabij
staartmees	In struweel	juni: jongen	Ja; nabij
tijftjaf	Op de grond in struweel	Ja	Ja; nabij
torenavalk	Nestkast of oud nest van bij voorkeur zwarte kraai of ekster	Ja	Ja; nabij
tuinfluit	Struweel in bosrand en houtwallen	Ja	Ja; nabij
Turkse tortel	In coniferen en loofbomen en struweel en bomen	Ja	Ja; nabij
vink	In bomen	Ja	Ja; nabij
waterhoen	In dichte vegetatie langs oevers en in sloten	Ja	Ja, op festivalterrein (sloot)
wielewaal	In bomen.	Ja	Ja; nabij
wilde eend	Op de oevers van sloten en greppels en onder struweel	Ja	Ja, op festivalterrein (sloot)
winterkoning	In struweel, houtstapels en houtwallen	Ja	Ja; nabij
witte kwikstaart	In schuren en nissen in gebouwen en andere bouwwerken	Ja	Ja; nabij
zanglijster	Dichte struiken en bomen in met name vochtige bossen	Ja	Ja; nabij
zwarte kraai	Takkennesten in bomen	Ja (juli: jongen)	Ja; nabij
zwarte roodstaart	In holte of spleet, ook in gebouwen	Ja	Ja; nabij
zwartkop	In struweel en struiken	Ja	Ja; nabij

Soorten met nestplaats binnen de festival- en parkeerterreinen

Scholekster en kievit kunnen zowel op de akkers op het festivalterrein als op de akkers op de parkeerplaats in het oosten (locatie H in figuur 2.1) broeden. Fazant, knobbelzwaan, nijlgans, wilde eend, meerkoet, waterhoen en kleine karekiet kunnen in de oevers van de sloot die door het festivalterrein loopt broeden. Bijna allemaal kunnen ze gedurende de hele periode van het festival, inclusief de op- en afbouwfase op eieren zitten of jongen in het nest hebben. Alleen de nijlgans heeft waarschijnlijk na de opbouwfase vliegvlugge jongen en is daardoor vanaf dat moment niet meer aan de nestplaats gebonden.

Omdat scholekster en kievit hun nestplaats in de akkers kunnen hebben kan de aanleg van het festivalterrein en de parkeerplaats tot vernietiging van deze nestplaatsen leiden. Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen in artikel 11 van de Flora- en faunawet (vernietigen, verstoren enzovoorts van voortplantingsplaatsen). Indien op dat moment eieren of jongen in het nest aanwezig zijn leidt vernietiging van de nestplaats ook tot overtreding van verbodsbepalingen in artikel 9 (doden, verwonden enzovoorts van dieren) of artikel 12 (vernielen van eieren). Om dit te voorkomen moeten mitigerende maatregelen worden genomen. Zie hiervoor § 6.2.

De andere zeven soorten kunnen nesten in de sloot binnen het festivalterrein of in de ruigte op de oevers van deze sloot hebben. Afdekken van deze sloot met schotten zal in ieder geval tot ernstige verstoring met verlaten van het nest leiden en mogelijk zelfs tot vernietiging van nestplaatsen. Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen in artikel 11 (er is geen sprake van opzettelijk verstoren, waardoor de verbodsbepalingen van artikel 10 niet worden overtreden). Indien op dat moment eieren of jongen in het nest aanwezig zijn leidt vernietiging van de nestplaats ook tot overtreding van verbodsbepalingen in artikel 9 (doden, verwonden enzovoorts van dieren) of artikel 12 (vernielen van eieren). Om dit te voorkomen moeten mitigerende maatregelen worden genomen. Zie hiervoor § 6.2.

Soorten met nestplaats buiten en foerageerplek binnen het plangebied

Soorten als ekster, kauw, zwarte kraai, torenvalk, Turkse tortel, ringmus, spreeuw, huszwaluw kunnen in de nabijheid van het plangebied broeden en gebruiken mogelijk de akkers in het plangebied als foerageergebied. De aanleg van het festivalterrein en de parkeerplaatsen betekent dat zij tijdelijk een deel van hun foerageergebied verliezen. Gedurende de duur van het festival en de op- en afbouw van het terrein zijn er voldoende alternatieve foerageerplekken in de omgeving waar de dieren tijdelijk naar toe kunnen. De bezoekers kunnen deze alternatieve foerageerplekken niet bereiken, omdat rond het festivalterrein een hek staat. Het festival levert slechts tijdelijke hinder zonder wezenlijke invloed binnen hun leefgebieden op. Het festival zelf duurt immers maar drie dagen, waarbij de ochtend steeds zonder activiteiten is. De functionaliteit van de verblijfplaatsen en het leefgebied blijft behouden. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden en er is geen sprake van een aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soorten.

Tijdens de drie dagen van het festival zouden de genoemde soorten tijdens het broeden door de muziek en het licht kunnen worden verstoord, waardoor de ouders hun nest zouden kunnen verlaten. Een veldstudie in 2012 en 2013 tijdens het dancefestival Amsterdam Open Air (Krijgsveld *et al.* 2012, Jonkvorst 2013, Jonkvorst & Krijgsveld 2013) liet zien dat dit muziekfestival niet tot wezenlijke verstoring van de broedende vogels leidde. Geobserveerde nesten (een vijftal, waaronder een reigerkolonie) werden niet verlaten, ondanks een geluidsbelasting van ruim boven de 60 dB(A) (65 tot 90 dB(A)) op de nestlocaties. Aangenomen werd dat wanneer vogels eieren of jongen hebben de binding met de nestplaats zo sterk is dat ze een tijdelijke verstoring voor lief nemen. Het is aannemelijk dat de vogels rond het festivalterrein WishOutdoor hetzelfde zullen reageren. Kraaiachtigen hebben rond deze tijd overigens vliegvlugge jongen en zijn daardoor niet zo sterk aan één plek gebonden. Het festival levert slechts tijdelijke hinder zonder wezenlijke invloed binnen de leefgebieden van deze groep van vogelsoorten op. De functionaliteit van de verblijfplaatsen en het leefgebied blijft behouden. Er is geen sprake van een overtreding van een verbodsartikel, maar het verdient vanuit de zorgplicht (artikel 2 van de Ff-wet) wel aanbeveling om verstoring zo veel mogelijk te voorkomen of te mitigeren (zie § 6.2).

Soorten met nestplaats en foerageerplek buiten het plangebied

Deze soorten kunnen alleen last hebben van de drukte en het geluid tijdens de op- en afbouw van het festivalterrein en van geluid, drukte en licht tijdens de drie dagen van het festival. Er treedt geen fysieke aantasting van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen op. Voor deze soorten is aannemelijk dat hetzelfde geldt als hierboven beschreven: als ze eenmaal aan het broeden zijn of jongen verzorgen is hun binding met de nestplaats zo sterk dat geluids- of lichtoverlast hen niet zal verdrijven. Boomklever, bosuil, kleine en grote bonte specht en staartmees hebben tijdens het festival zelf en de afbouwfase zeer waarschijnlijk vliegvlugge jongen, waardoor ze niet aan één nestplaats zijn gebonden. Het festival levert slechts tijdelijke hinder zonder wezenlijke invloed binnen de leefgebieden van deze groep vogelsoorten op. De functionaliteit van de verblijfplaatsen en het leefgebied blijft behouden. Er worden geen verbodsbepalingen overtreden en er is geen sprake van een aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soorten. Een ontheffing is niet nodig, maar vanuit de zorgplicht raden we wel aan maatregelen te nemen om verstoring door geluid en licht zo veel mogelijk te voorkomen of te verminderen (zie § 6.2).

Tabel 4.8 *Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels.*

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Scholekster, kievit, fazant, nijlgans, wilde eend, knobbelzwaan, meerkoet, waterhoen en kleine karekiet	mogelijk	mogelijk vernietiging nest, eieren of jongen	art. 9, 11 en 12
Alle broedvogels	zeker	tijdelijke toename geluidsoverlast	geen

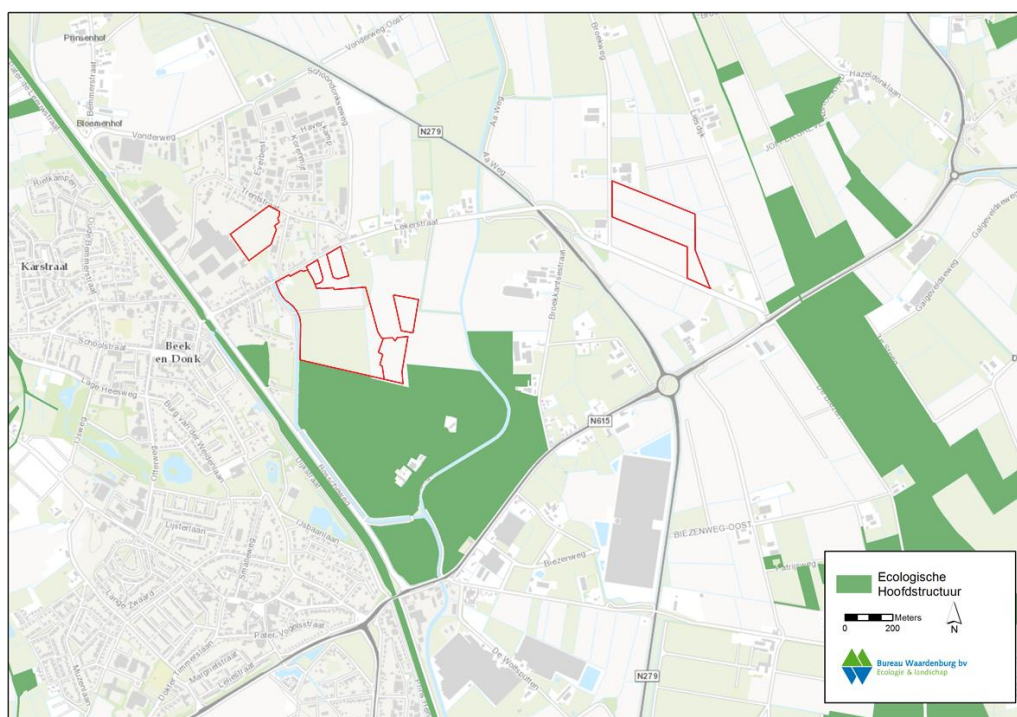
5 Nee, tenzij-toets EHS

5.1 Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Basis voor de verwerving van de EHS en het gesubsidieerde natuurbeheer in de provincie Noord-Brabant vormt het provinciaal Natuurbeheerplan 2013 (Provincie Noord-Brabant 2012a). Hierin staan de actuele en potentiële natuurwaarden van de EHS in respectievelijk beheertypen en ambities. In de Verordening Ruimte 2012 (Provincie Noord-Brabant 2012b) is de begrenzing van de EHS vastgelegd, evenals de compensatieregels als de begrenzing moet worden aangepast.

Figuur 5.1 toont de begrenzing van de EHS ten opzichte van het plangebied.

Figuur 5.1 Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur.

5.2 Effecten op de EHS

Effecten op het functioneren van de EHS zijn niet te verwachten. De ingreeplocaties liggen buiten de begrenzing van de EHS. Er is daarom geen sprake van oppervlakteverlies. Wel zal de rust, de stilte en de donkerte gedurende drie dagen en twee nachten minder zijn. Dit zal effect hebben op de belevingswaarde voor niet alleen mensen maar ook dieren (zie ook hoofdstuk 4). De verstoring is echter tijdelijk en heeft geen blijvende invloed op de kwaliteit van de EHS. De ingrepen hebben geen effect op de andere wezenlijke waarden en kenmerken, zoals de geomorfologische en aardkundige processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, de openheid en de landschapsstructuur. De wezenlijke waarden en kenmerken worden niet aangetast.

Tabel 6.1 Beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Overtreding verbodsbepalingen	Ontheffing nodig?
kleine modderkruiper	mogelijk	geen	nee
Alpenwaterslalamander	mogelijk	geen	nee
bastaardkikker	mogelijk	geen	nee
bruine kikker	mogelijk	geen	nee
gewone pad	mogelijk	geen	nee
kleine watersalamander	mogelijk	geen	nee
haas	mogelijk	geen	nee
mol	mogelijk	geen	nee
veldmuis	mogelijk	geen	nee
ree	mogelijk	geen	nee
vos	mogelijk	geen	nee
bunzing	mogelijk	geen	nee
konijn	mogelijk	geen	nee
egel	mogelijk	geen	nee
bosmuis	mogelijk	geen	nee
gewone dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
ruige dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
laatvlieger	waarschijnlijk	geen	nee
rosse vleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
gewone grootoorvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
huismus	zeker	geen	nee
buizerd	zeker	geen	nee
roek	zeker	geen	nee
scholekster	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
kievit	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
fazant	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
nijlgans	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
wilde eend	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
knobbelzwaan	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
waterhoen	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
kleine karekiet	mogelijk	art. 9, 11 en 12	nee
overige broedvogels	zeker	geen	nee

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

6.1.1 Flora- en faunawet

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

- Met betrekking tot flora, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden worden geen verbodsbepalingen overtreden.
- Bij de aanleg van het festivalterrein en de oostelijke parkeerplaats moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van nesten van grondbroedende vogelsoorten, zoals kievit, scholekster en fazant, en van watervogels, zoals wilde eend, knobbelzwaan, meerkoet enzovoorts.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.

In tabel 6.1 zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat er adequate mitigerende maatregelen (zie § 6.2) worden uitgevoerd.

6.1.2 EHS

De wezenlijke waarden en kenmerken worden niet aangetast.

6.2 Aanbevelingen

6.2.1 Mitigatie

Uit de Flora- en faunawet vloeien verplichtingen voort om de effecten te voorkomen of te mitigeren. Hieronder worden maatregelen om effecten te voorkomen/mitigeren kort beschreven. Tenzij anders aangegeven zijn deze maatregelen met elkaar in overeenstemming te brengen. Aanbevolen wordt deze mitigerende maatregelen op te nemen in een ecologisch werkprotocol.

De verwachting is dat tijdens de uitvoering van aan het evenement gerelateerde werkzaamheden en tijdens het evenement zelf broedende vogels of vogels met jongen die afhankelijk zijn van het nest, aanwezig zijn in het plangebied. Voor een aantal soorten kunnen negatieve effecten optreden. Met inachtneming van de hieronder genoemde maatregelen wordt verstoring met wezenlijke invloed voorkomen.

- Houdt minimaal voor de begrenzing van het publiekstoegankelijke deel van het festivalterrein 25 m afstand van bosranden, struwelen en houtwallen in en rondom de ingreeplocaties om verstoring van hier broedende vogels te voor-

komen. Voorkom activiteit door grote groepen mensen op de bomenlaan direct ten zuiden van het festivalterrein gedurende de drie dagen van het evenement zelf.

- Zorg er voor dat de verlichting en de geluidsboxen op de ingreeplocaties naar het festivalterrein toe zijn gericht en niet naar de omgeving. Voorkom lichtval op de omgeving rondom de ingreeplocaties. Lokaliseer verzamelplaatsen, bars, tribunes, toiletvoorzieningen en dergelijke, waar veel mensen samenkomen, op ruime afstand (>50 m) van de bomenlanen en de bosranden.
- Voorkom dat bezoekers gebieden, waaronder slootkanten, buiten de ingreeplocaties kunnen bereiken. Op het festivalterrein is hier al in voorzien, door de plaatsing van een hek rondom het terrein. Ook bij de twee parkeerplaatsen moet een vergelijkbare maatregel worden genomen. Voorzie het hek bovendien van doek, zodat ook de bewegingen van de mensen op de ingreeplocaties voor de dieren aan het zicht zijn onttrokken.
- Zorg ervoor dat de akkers tot het moment van de aanleg van het festivalterrein en de parkeerplaatsen begroeid zijn met gewassen. Weidevogels als kievit en scholekster zullen na het eerste legsel dan geen geschikt broedbiotoop vinden voor een tweede legsel.
- Zorg met een aangepast maaibeheer (*i.e.* op meerdere momenten in het voorjaar) er voor dat op de slootkanten van de sloot die door het festivalterrein loopt (waar overheen rijplaten worden gelegd) zich geen opgaande begroeiing ontwikkelt. Door het ontbreken van dekking is de kans op broedende vogels hier dan laag.

Vastleggen mitigatie

Aanbevolen wordt om in het stappenplan van de organisatie WishOutdoor vast te leggen hoe de in dit onderzoek genoemde mitigerende maatregelen zullen worden uitgevoerd. Daarmee is duidelijk dat deze maatregelen integraal onderdeel van het muziekfestival vormen.

6.2.2 Verifiëren uitblijven wezenlijke effecten

Flora- en faunawet

Om te controleren of de voorgestelde maatregelen afdoende zijn om wezenlijke verstoring van broedgevallen van vogels te voorkomen stellen wij voor om tijdens het eerstkomende seizoen (voorjaar 2014) de ingreeplocaties en directe omgeving daarvan op broedende vogels te inventariseren. De inventarisatie behelst het in kaart brengen van de broedvogelpopulatie voorafgaand aan het festival, tijdens het festival (inclusief de op- en afbouwfase) en na afloop van het festival. Twee aspecten worden onderzocht:

1. controle of binnen het plangebied geen vogels broeden als gevolg van het onaantrekkelijk maken van het plangebied voor broedende vogels;
2. het voorkomen van verstoring van broedende vogels in de directe omgeving van het plangebied tijdens het festival.

Voor dit onderzoek moeten zes inventarisatierondes worden uitgevoerd, namelijk:

- a. drie voor aanvang van de opbouwfase;
- b. één vlak voor het begin van het festival;
- c. één direct na afloop van het festival;
- d. één na de afbraak van het festivalterrein.

7 Literatuur

- Jonkvorst, R.J., 2013. Broedvogels en Amsterdam Open Air 2013. Notitie Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Jonkvorst, R.J. en K.L. Krijgsveld, 2013. Nacontrole broedvogels Amsterdam Open Air 2013. Notitie Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Krijgsveld, K.L., R.J. Jonkvorst & F. van der Vliet, 2012. Effecten van dancefestival Amsterdam Open Air op broedvogels. Rapportnummer 12-115. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapportnummer 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Provincie Noord-Brabant, 2012a. Natuurbeheerplan 2013. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.
- Provincie Noord-Brabant, 2012b. Verordening ruimte 2012. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft sinds 1 oktober 2010 de procedures bij ruimtelijke ingrepen ingrijpend gewijzigd (§ 1.4). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.5) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.6) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels, AmvB art. 75²).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn³.

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling van verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, behalve op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang, van het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels.

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond⁴.

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁵.

² Voor soortenlijsten zie: *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. 23 februari 2005.

³ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

⁴ Zie vorige voetnoot.

⁵ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in of bij wet genoemd belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft tot doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De belangrijkste zijn Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten.

Habitattoets

In de habitattoets dient onderzocht te worden of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, negatieve effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. In beginsel dient dit plaats te vinden door middel van een passende beoordeling. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een oriëntatiefase – soms ook wel ‘voortoets’ genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in grote lijnen identiek. De oriëntatiefase kan leiden tot de conclusie dat een passende beoordeling noodzakelijk is als significante effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In de passende beoordeling kan aanvullend onderzoek uitgevoerd worden er kunnen in de passende beoordeling ook mitigerende maatregelen opgenomen worden die er voor zorgen dat significante effecten met zekerheid zijn uit te sluiten.

Natura 2000-gebieden

Habitattoets: de toetsing van projecten en plannen volgens de Nbwet (verkort)

Artikel 19d, lid1: Het is verboden zonder vergunning (...) projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling (...) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e: [Het bevoegd gezag] houdt bij het verlenen van een vergunning rekening

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, kan hebben voor een Natura 2000-gebied;
- b. met een vastgesteld beheerplan, en
- c. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Artikel 19f, lid1: Voor projecten die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, lid 1: Indien een passende beoordeling is voorgeschreven kan een vergunning slechts worden verleend indien [het bevoegd gezag] zich op grond van de passende beoordeling ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.

lid 2: Bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project kan [het bevoegd gezag] ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar geen prioritair type natuurlijke habitat of prioritaire soort voorkomt, een vergunning voor het realiseren van het desbetreffende project slechts verlenen om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.

lid 3: Ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort voorkomt, kan [het bevoegd gezag] bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project of andere handeling een vergunning slechts verlenen:

- a. op argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijke gunstige effecten of
- b. na advies van de Commissie van de Europese Gemeenschappen om andere dwingende redenen van groot openbaar belang.

Artikel 19h, lid 1: Indien een vergunning om dwingende redenen van groot openbaar belang wordt verleend voor projecten, waarvan niet met zekerheid vaststaat dat die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantasten, verbindt [het bevoegd gezag] aan die vergunning in ieder geval het voorschrift inhoudende de verplichting compenserende maatregelen te treffen.

N.B. Het bevoegd gezag is meestal gedeputeerde staten van plaats waar het project plaatsvindt, maar soms is dat de minister van EZ.

Artikel 19j, lid1: Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen rekening

- a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
- b. met het voor dat gebied vastgestelde beheerplan.

lid 2: Voor plannen, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling.

Samenvattend is de procedure als volgt:

In een 'oriëntatiefase' of 'passende beoordeling' wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, negatieve effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De effecten worden apart en in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten') beoordeeld. In de oriëntatiefase dient de beoordeling plaats te vinden zonder de mitigerende maatregelen mee te wegen, al kan het zinvol zijn de mitigatiemogelijkheden vast in beeld te brengen. De toetsen kunnen de volgende uitkomsten hebben.

- *Er zijn geen effecten.* Vanuit de Nbwet zijn er dan geen vervolgstappen nodig. Er zijn geen beperkingen aan de activiteit.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Hierin worden op basis van de beste wetenschappelijke kennis effecten op de habitats en soorten ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten en met het effect van mitigerende maatregelen.
- In andere gevallen, *er zijn (mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant*, bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. Aan de vergunning kunnen maatregelen gekoppeld zijn om negatieve effecten additioneel te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen, maar zijn gewenst door het bevoegd gezag.

Het verdient altijd aanbeveling de uitkomsten van de toets met het bevoegd gezag te bespreken. Uit de passende beoordeling kan blijken dat *er geen effecten zijn*. Als het treffen van mitigatie leidt tot het voorkomen van effecten die anders wel optreden, dan is een vergunning noodzakelijk. Ook als uit de passende beoordeling blijkt dat *er wel effecten zijn, maar deze zijn zeker niet significant* is een vergunning noodzakelijk. Een vergunning kan op basis van de passende beoordeling worden verleend. Als uit de passende beoordeling volgt dat *er mogelijk of zeker significante effecten zijn*. Dan moet een vergunning worden aangevraagd. Die mag alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie

Cumulatieve effecten

In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht. Het werkdocument "Toepassing begrippenkader" (Ministerie van LNV, 2007) stelt voor om het begrip cumulatie als volgt te definiëren:

"De effecten van de voorgestelde eigen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in combinatie met de effecten van andere activiteiten en plannen".

Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project en de andere activiteiten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Voor de invulling van het begrip significantie volgen wij de 'Leidraad significantie' van het Steunpunt/Regiebureau Natura 2000. Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit.

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Beheerplan

Beheerplan van Natura 2000-gebieden

Artikel 19a lid 1: Gedeputeerde staten stellen voor een gebied een beheerplan vast waarin wordt beschreven welke instandhoudingsmaatregelen getroffen dienen te worden en op welke wijze. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.

lid 3: Tot de inhoud van een beheerplan behoren ten minste

- a. een beschrijving van de beoogde resultaten met het oog op het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding in het aangewezen gebied mede in samenhang met het bestaande gebruik in dat gebied en, voor zover relevant voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling, daarbuiten
- b. een overzicht op hoofdlijnen van de noodzakelijke maatregelen met het oog op de onder a bedoelde resultaten.

lid 10: Voor zover er in een beheerplan projecten worden opgenomen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, wordt het beheerplan eerst vastgesteld nadat gedeputeerde staten een passende beoordeling hebben gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied, en is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat bestaand gebruik: gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag bestond op 1 oktober 2005 en sindsdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd. Voor de raad van State lijkt de vraag of het gebruik al bestond op het

(eerste) moment van aanwijzen (als Vogelrichtlijngebied) of aanmelden (als Habitatrichtlijngebied) overigens relevanter. bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied kan vergunningvrij worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig, tenzij in het beheerplan anders is bepaald. in het beheerplan moeten dan maatregelen zijn voorzien om de effecten te beperken of te niet te doen.

Artikel 19d, lid 2:	Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen, waaronder bestaand gebruik, alsmede de wijzigingen daarvan, overeenkomstig een beheerplan.
lid 4:	Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op bestaand gebruik, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enigszins af. De beoordeling is minder strikt en door het ontbreken van concrete instandhoudingsdoelen vaak ook minder eenduidig.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden geveegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden “aangehaakt” bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: ELI; Nbwet: GS of ELI) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.5 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.6 De Ecologische Hoofdstructuur en Barro

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op ‘behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden’ van de EHS. Op plannen, projecten of handelingen binnen de EHS is het ‘nee, tenzij’-regime van toepassing. Vanaf 1 oktober 2012 is het nee, tenzij-regime vastgelegd in het Besluit algemene regelingen ruimtelijke ordening, kortweg Barro.

Het Barro bepaalt dat provincies de (begrenzing van de) EHS moeten vastleggen in een provinciale verordening. In die verordening worden regels gesteld omtrent de

inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van de ecologische hoofdstructuur.

De provincies moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS vastleggen. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden vaak per perceel in natuurdoeltypen of beheertypen vastgelegd.

Het Barro bepaalt in art. 2.10.4 de voorwaarden waaronder plannen kunnen worden toegestaan, die (per saldo) leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of een significante vermindering van de oppervlakte of de samenhang van de EHS:

- er is sprake van een groot openbaar belang (waaronder in ieder geval worden gerekend: de veiligheid, de hoofdinfrastructuur, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas),
- er zijn geen reële andere mogelijkheden, en
- de negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

De begrenzing kan alleen worden gewijzigd voor zover op basis van een ecologische onderbouwing is vastgesteld dat:

1. de wijziging leidt tot een verbetering van de samenhang van de ecologische hoofdstructuur of tot een betere inpassing van de EHS in de planologische omgeving, en
2. ten minste de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van de EHS in het desbetreffende gebied worden behouden; of
3. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling voor zover:
 - de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de EHS als gevolg van de ontwikkeling beperkt is;
 - de voorgenomen wijziging leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de ecologische hoofdstructuur in het desbetreffende gebied;
 - de voorgenomen wijziging ertoe niet leidt dat de oppervlakte van de EHS afneemt;
 - de voorgenomen wijziging zorgvuldig is onderbouwd, waarbij blijkend uit de bij het bestemmingsplan behorende toelichting in ieder geval alternatieven zijn afgewogen, en
 - maatregelen worden genomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing borgen.

In principe wordt de eventuele compensatieopgave buiten de ecologische hoofdstructuur gerealiseerd. De compensatieopgave hoeft niet in de nabijheid van de ingreep plaats te vinden en hoeft ook niet in hetzelfde natuurype te worden uitgevoerd. Het gaat erom dat de positieve ecologische effecten van realisatie van de

compensatieopgave op de ecologische hoofdstructuur (in natuurkwaliteit, oppervlakte of ruimtelijke samenhang) gelijkwaardig zijn aan de negatieve effecten van de ingreep in de ecologische hoofdstructuur. Realisatie van de compensatieopgave binnen de ecologische hoofdstructuur is mogelijk, bijvoorbeeld als dat kan leiden tot een versnelling van de realisatie van de ecologische hoofdstructuur. Voorwaarde daarbij is dat er door middel van een herbegrenzing tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de omvang van de ecologische hoofdstructuur niet afneemt.

Literatuur

- Ministerie van I&M, 2012. Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang, Stb 388 (2012).
- Ministerie van LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV & IPO, 2007. Spelregels EHS. Ministerie van LNV/IPO, Den Haag.
- Steunpunt Natura 2000 (2010). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2008). Aanvulling op 'Toepassing begrippenkader Nb-wet '98' • Bestaand gebruik • Externe Werking. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Websites

www.wetten.nl.
omgevingsvergunning.vrom.nl/
www.vrom.nl/pagina.html?id=3410 (nota ruimte)

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl